

ЗАУВАЖЕННЯ

до звіту про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Відповідно до пункту 16 розділу II Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 р. № 977, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 8 серпня 2019 р. за № 880/33851, ознайомившись із звітом думку експертної групи про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Назва ЗВО	Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	62862
Назва ОП	Логопедія
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Спеціалізація (за наявності)	016.01 Логопедія
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

заклад вищої освіти надає мотивовані **зауваження до нього**:

Зауваження до звіту експертної групи подані у вкладеному файлі.

Додатки:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>ОПП Логопедія. Відповідь на зауваження та рекомендації експертів.pdf</i>	d3LER+4WE+U2thwo0U8EWYGja09Ehg11fGAcxD Gnx70=

Шляхом підписання цих зауважень запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

ПІБ: ТУРУНЦЕВ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

Дата підпису: 03.04.2024 р.

**Відповідь на зауваження та рекомендації експертів
з акредитації освітньо-професійної програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти «Логопедія»
(код в ЄДЕБО 62862) спеціальності 016 «Спеціальна освіта»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка**

Керівництво Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, науково-педагогічні працівники та гарант освітньо-професійної програми «Логопедія» спеціальності 016 Спеціальна освіта висловлюють свою подяку за фахову експертизу освітньої програми та рекомендації експертної групи. Звіт експертної групи уважно вивчено та проаналізовано. Загалом погоджуємось із висновками експертної групи, однак маємо деякі аргументи та пояснення щодо висловлених ЕГ зауважень і рекомендацій за відповідними критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми. Рівень А

Слабких сторін та недоліків відповідно до Критерію 1 не виявлено.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми. Рівень В

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Відсутні дуальної форми навчання. Водночас, згідно «Рекомендацій щодо застосування критеріїв оцінювання якості ОП» затвердженого НАЗЯВО від 17.12.2020, наявність елементів дуальної освіти не є обов'язковою при акредитації і знаходиться в межах автономії ЗВО. Але ж, враховуючи практико-орієнтоване спрямування даної ОП, наведених запевнень і фактів під час зустрічей експертної групи з фокус-групами, що майже всі здобувачів магістерського рівня (на момент акредитації) працевлаштовані, доцільним є впровадження дуальної форми навчання, що підсилило б практичну спрямованість програми. У робочих програмах практики, зокрема Виробнича (в закладах освіти), (ОК10 ОП.1, с.24) наявні джерела застарілої інформації.

Експертна група рекомендує: *впроваджувати дуальну форму навчання з урахуванням практико-орієнтованого підходу, покладеного в основу ОП. Переглянути програми виробничої практики на відповідність (або вилучення) наданої інформації.*

Відповідь університету:

1. Зважаючи на те, що освітня програма, яка акредитується, має практико-орієнтований характер, що підтверджено і в самооцінюванні і експертами, постає питання щодо доцільності на цьому етапі впровадження дуальної форми освіти, метою якої є опанування теоретичним матеріалом у закладі освіти, а формування практичних навичок на робочому місці, що фактично відбувається під час навчання здобувачів ВО (Наказ МОН України №426 від 13.04.2023 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти»).

Практикоорієнтованість ОПП підтверджена у звіті ЕГ, зокрема:

експертна група зазначила в сильних сторонах, що «ОП Логопедія ... має практико-орієнтоване спрямування, передбачає можливість планомірного переходу: від аудиторій – до центрів практичної підготовки здобувачів «Логотренажер», «Центр інклюзивної освіти», «Аутизм-Академія» – до баз практик ...». Також в обґрунтуванні критерію 2:

- п.2.2 «Освітня програма є практико-орієнтованою (РН 3, 4, 6, 8, 12, 15), що прослідковується в ОК 5 “Оцінювання ООП, планування, реалізація та моніторинг ефект. підтримки, конс. супровід родин”, ОК 8 “Техніки логопедичного масажу”; практики за профілем майбутньої професії: виробничі ОК 9-11(18 кред.) та переддипломну ОК 12 (дослідницьку) (7,5 кред.)»;*
- п. 2.3 «Відповідно до Нової освітньої стратегії КСУБГ ОПП має практико-орієнт. навчання <http://surl.li/rthtb>. ОП 2021 р., ЗМ 2023 р. та НП 2021, 2023 передбачено 4 види практики: вироб. (18 кред.) та переддипломну (7,5 кр.) У 2023р. введено вироб. пр.в ІРЦ (4,5 кр.), а зміст управлінської прак. (НР ОПП 2021 р.) імплементовано у зміст вироб. прак. (у ЗО). Під час спілкування ЗО зазначили спектр видів практичн. підготовки: крім практик – відвідування практичн. та лаборат. занять у ЗО та центрах прак.підгом.<http://surl.li/dkdbh>..... Унікальністю програми є вироб.прак. в мед.закладах (відгуки здобувачів <http://surl.li/rtkiv>, яка дає змогу майбутнім логопедам опанувати СК мед. спрямування, що є актуальним в умовах військового стану сьогодення...».*

Також експертна група зазначає, що значна кількість здобувачів працевлаштовується і має можливість проходити практику на робочих місцях і виконувати завдання практики, а результати завантажувати в електронні курси.

Зауважимо, що в більшості практичних завдань означених практик передбачено оцінювання як керівником від бази практики, так керівником від

університету, що прописано в критеріях оцінювання до завдань, таке спільне оцінювання виступає елементом дуальної освіти.

Також хочемо зауважити, що запровадження дуальної форми освіти на ОПП, яка акредитується, на наш погляд є нераціональним, адже досвід, отриманий на різноманітних практиках – виробничій у закладах освіти, виробничій в Інклюзивно-ресурсних центрах, виробничій у медичних установах – дасть змогу випускникам зорієнтуватися у професійних уподобаннях та обрати напрям своєї подальшої професійної діяльності.

Дуальна форма передбачає навчання студента за місцем роботи, однак набуття практичних навичок вчителя-логопеда закладу освіти, логопеда медичної установи не є співтотожним за функціями, посадовими обов'язками та полем діяльності логопеда. Крім цього, відповідно до українського нормативно-правового поля здобувачі без магістерської освіти не можуть бути влаштованими на відповідні посади в ІРЦ (Постанова Кабінету Міністрів України №545 від 12.07.2017 р. «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», п. 44 «На посади педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру призначаються особи, які ... мають вищу педагогічну (психологічну) освіту ступеня магістра (спеціаліста) за спеціальностями "Спеціальна освіта" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>) та медичні установи (Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я», с. 61, Кваліфікаційні вимоги до посади терапевта мови і мовлення усіх кваліфікаційних категорій «до 31 грудня 2026 року: вища освіта другого (магістерського) рівня...» https://moz.gov.ua/uploads/10/50415-dn_1769_10102023_dod.pdf).

Кафедрою регулярно проводяться опитування роботодавців, результати яких свідчать про відсутність зацікавленості у такій формі навчання, оскільки вони задоволені високим рівнем організації практики та схвалюють інноваційну систему «аудиторія – ЦК – база практики», що запроваджена Університетом у межах реалізації Нової освітньої стратегії.

Також на звітних конференціях за результатами проходження різних видів практики здобувачі наголошували, що і вчителі-логопеди закладів освіти, і логопеди медичних установ не могли надати підтримку та допомогу здобувачам щодо нейрологопедичного обстеження та скринінгу, обґрунтовуючи це відсутністю у них відповідних знань щодо сучасних напрямів розвитку нейрологопедії. Разом з тим ці фахівці демонстрували надзвичайну зацікавленість такими знаннями і звертались до керівників практики, гаранта ОПП щодо надання консультацій про сучасні аспекти нейрологопедії.

Відповідно до Наказу МОН України №426 від 13.04.2023 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти»... роботодавцем призначається працівник – наставник, який допомагає здобувачу реалізовувати індивідуальний навчальний план на робочому місці відповідно до програми практичного навчання (розділ 1, п.6), але зміст ОПП є настільки унікальним та інноваційним, що це створювало би значні труднощі для фахівця закладу освіти/медичної установи, який би погодився взяти на себе роль наставника.

Наприкінці хочемо зазначити, що це питання кафедра постійно тримає на контролі і розглядає різні шляхи його вирішення, однак на цей час реалізація дуальної форми освіти є неактуальною.

2. Експертна група визначила як слабку сторону *«У робочих програмах практики, зокрема Виробнича (в закладах освіти), (ОК10 ОП.1, с.24) наявні джерела застарілої інформації»*.

Разом з тим наведено тільки приклад однієї програми, що не дає достатнього розуміння, які джерела є застарілими.

Хочемо зауважити, що відповідно до «Методичних рекомендацій з розроблення програм практики здобувачів вищої освіти» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_755_30.11.23.pdf), зокрема наведеного зразка оформлення програми (с. 7-10) рекомендовані джерела можуть бути представлені за потреби (с. 10). Якщо програмою практики передбачено використання літератури, то оновлення літератури відбувається щорічно.

Програмою Виробничої практики (в закладах освіти), про яку зазначила ЕГ, передбачено список рекомендованої літератури, який налічує 38 джерел, з них:

2014 р. (найстаріше – Логопедичний альбом: навчальний наочний посібник, автор: Федорович Л.О.) – 1;

2015 р. – 2 джерела;

2017 р. – 1 джерело;

2018 р. – 4 джерела;

2019 р. – 10 джерел;

2020 р. – 6 джерел;

2021 р. – 3 джерела;

2022 р. – 8 джерел;

2023 р. – 3 джерела.

Щодо застарілої інформації, поданої на с. 24, хочемо зазначити, що вся професійна освітянська та наукова спільнота фахівців зі спеціальної освіти (вчителів-логопедів, терапевтів мови і мовлення) України та державні й приватні заклади, які надають освітні та медичні послуги особам з порушеннями мовлення, користуються клініко-педагогічною та психолого-педагогічною класифікаціями, розробленими за часів радянського періоду, у тому числі і нейролінгвістичною класифікацією, що зазначена на сторінці 24.

Колектив кафедри неодноразово піднімав перед науковою фаховою спільнотою питання про розроблення вітчизняної класифікації порушень мовлення з опорою на міжнародні класифікації, про запровадження сучасних назв фахівців зі спеціальної освіти (у тому числі, про зміну назви професії «вчитель-дефектолог», що є рудиментом радянської спадщини).

Зокрема, колектив кафедри спеціальної та інклюзивної освіти взяв активну участь у громадському обговоренні проекту професійного стандарту на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед», «Терапевт мови і мовлення», під час якого було надано пропозиції щодо осучаснення вітчизняної термінології і класифікацій порушень мовлення (<https://kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/rezultaty-publichnoho-hromadskoho-obhovorennia.pdf>, с. 6; <https://kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/rezultaty-obhovorennia-proiektu-profesiinoho-standartu.pdf>, с. 18), які були відхилені розробниками професійного стандарту.

Відповідно до Рекомендацій Комітету з питань етики щодо припинення (обмеження) використання джерел інформації держави-агресора в наукових публікаціях (протокол № 36 (46) від 30 листопада 2023 р.) «припускаються вмотивовані випадки використання джерел інформації держав-агресорів ... за обґрунтованої необхідності, з точки зору досягнення мети дослідження чи які не мають аналогів у відповідній галузі знань...» (с. 3, <http://surl.li/nycru>).

Використання нейролінгвістичної класифікації у програмі нейрологопедичного обстеження (с. 24-25) обґрунтовується тим, що це є єдиною на пострадянському просторі класифікацією, що стала базою для розвитку вітчизняного нейрологопедичного напрямку, а саме: нейролінгвістичного компоненту, що враховує групу слов'янських мов. Зауважимо, що аналогічні міжнародні класифікації не можуть бути використані у зв'язку з різницею фонологічних систем. Але її інтерпретація та осучаснення протягом останніх років здійснюється в авторських розробках Е. Данілавічюте (завідувачки відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, за сумісництвом – доцента кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

) у межах міжнародного проєкту "The Use of ICF to Ensure Inclusiveness of Education" («Використання МКФ для забезпечення освіти для всіх») за підтримки ЮНІСЕФ в Україні та громадської організації «Соціальна синергія».

Також у своїх дисертаційних дослідженнях з нейрологопедії викладачі кафедри (Е. Данілавічюте, Н. Лопатинська) розробляють сучасні вітчизняні підходи до нейрологопедичного обстеження та супроводу і пропонують здобувачам продукти української науки для використання під час проходження виробничої практики у закладах освіти та медичних установах.

Це зауваження стало би неактуальним, якщо би це питання було задано на відеозустрічі з науково-педагогічним персоналом, на якому була присутня автор програми нейрологопедичного обстеження (Е. Данілавічюте) та гарант ОПП.

В обґрунтуванні рівня відповідності Критерію 2 ЕГ зазначає, ОП Спеціальна освіта (Логопедія) відповідає Критерію 2 (підкритерії 2.1, 2.3-2.8 загалом відповідають вимогам). Слід відзначити можливість ІОТ; відповідність змісту ОП предметній області визначеної для неї спеціальності; можливість практичну підготовку здобувачів другого (магістерського) рівня до професійної діяльності в закладах: освіти, ІРЦ, медичних установах, що пов'язані із спеціальністю 016 Спеціальна освіта; можливість опанування ФК і SS навичками. Треба зазначити часткову невідповідність підкритерію 2.2. (релевантність фактів та їх контексту, актуальність інформації). В той же час, з огляду на практико-орієнтований підхід в ОП та велику кількість працевлаштованих здобувачів-магістрів, потребує посилення підкритерій 2.9 за даною програмою. Члени ЕГ констатували рівень В за Критерієм 2 із недоліками, що можуть бути усунені найближчим часом (до кінця навчального 2023-2024 року (червень)).

Відповідь університету:

ЕГ пише про «часткову невідповідність підкритерію 2.2. (релевантність фактів та їх контексту, актуальність інформації)», а саме в п.2.2 зазначено, що «вивчення робочих програм практики, зокрема Виробнича в закладах освіти (<http://surl.li/rqlme> с.24), показало наявність застарілої інформації ОК (релевантність фактів та їх контексту, актуальність інформації)». При цьому, крім конкретної сторінки на програму виробничої практики (в закладах освіти) і формулювання «релевантність фактів та їх контексту, актуальної інформації» нічого конкретного не зазначено, що викликає суперечливе тлумачення даного зауваження як оціночного

судження.

У відповідь на це зауваження зазначаємо, що основний фокус програми виробничої практики зосереджено на набутті практичного досвіду здійснювати нейрологопедичне обстеження та визначати стратегію подальшого впливу з опорою на отримані знання з предмету «Нейрологопедія», зміст якого розроблено викладачами кафедри Наталією Лопатинською та Елянєю Данілавічюте з опорою на існуючий вітчизняний та зарубіжний досвід, а також на власні унікальні результати багаторічних досліджень у контексті практики роботи з дітьми, проєктної діяльності (у міжнародному проєкті "The Use of ICF to Ensure Inclusiveness of Education" («Використання МКФ для забезпечення освіти для всіх») за підтримки ЮНІСЕФ в Україні та громадської організації «Соціальна синергія») та написання дисертацій на здобуття ступеня доктора наук. **Інноваційність програми** полягає у самостійному складанні здобувачами освіти нейрологопедичного статусу (сукупності нейро-психо-лінгво-адаптаційних параметрів особи з порушеннями мовлення) та створенні нейрологопедичного профілю (сукупності стабільних рис або якостей, що проявляються через нейро-психо-лінгво-адаптаційні параметри особи з порушеннями мовлення у різних сферах її життєдіяльності), що дає змогу набути досвіду, продемонструвати уміння визначати і аналізувати індивідуальний механізм виникнення порушення з позицій нейрологопедичного підходу, сприяючи формуванню дискурсивного нейрологопедичного мислення, у чому і полягає мета навчальної дисципліни. Означений алгоритм проєктування емпіричних розвідок здобувачів освіти передбачав добір сучасного релевантного теоретичного і практичного інструментарію, який би задовольнив потреби нейрологопедичного пошуку («озброїв» майбутніх фахівців технологією реагування на «складні випадки» прояву особливостей мовленнєвого розвитку, водночас зберігаючи вимоги до організації фонологічної системи української мови), що викликало гостру необхідність вийти за межі створених за радянських часів клінічної та психолого-педагогічної класифікацій порушень мовлення, які й досі залишаються панівними у вітчизняній логопедичній науці. Використання нейробіологічного, нейропсихологічного, нейролінгвістичного підходів до розроблення теоретичного підґрунтя вивчення означеної дисципліни обумовлено їхнім всевітнім визнанням на основі практики організації досліджень, зокрема нейролінгвістичної класифікації порушень мовленнєвого розвитку, створеної за часів радянського періоду, з позицій якої розглядаються різні особливості функції мовлення, що відображено у публікаціях всевітньо відомих видань (Beun E.S., Vizel T.G., Hatfield F.M. (1979). Aspects of Agrammatism in Aphasia.

Language and Speech. № 22(4). P. 327-346. <https://doi.org/10.1177/002383097902200404>; Lawrence D. Shriberg, Edythe A. Strand, Kathy J. Jakielski, Heather L. Mabile (2019). Estimates of the prevalence of speech and motor speech disorders in persons with complex neurodevelopmental disorders. *Clinical Linguistics & Phonetics*. № 33:8. P. 707-736. <https://doi.org/10.1080/02699206.2019.1595732>; Gordon J. (2002). Phonological neighborhood effects in aphasic speech errors: Spontaneous and structured contexts. *Brain and Language*. № 82(2). P. 113-45. DOI:[10.1016/S0093-934X\(02\)00001-9](https://doi.org/10.1016/S0093-934X(02)00001-9) etc.). Використання означеної класифікації дає змогу зосередити увагу на нейрофізіологічній основі цілісного індивідуального механізму порушення, що є запорукою правильної кваліфікації особливостей розвитку психологічного та лінгвістичного рівнів, індивідуальної адаптації особи до власного мовленнєвого дефіциту, а відтак дає змогу раціонально підійти до розроблення ефективної індивідуальної стратегії нейрологопедичного впливу, роблячи її актуальною, надійною і відповідною сучасним поглядам щодо моделювання логопедичного супроводу осіб з особливими мовленнєвими потребами.

Щодо п. 2.9 ЕГ пише, що «*В той же час, з огляду на практико-орієнтований підхід в ОП та велику кількість працевлаштованих здобувачів-магістрів, потребує посилення підкритерій 2.9 за даною програмою*, також не зазначаючи про виявлені недоліки.

Щодо посилення підкритерію 2.9, то вважаємо цю рекомендацію контраверсійною, оскільки Університет Грінченка не реалізує дуальну форму освіти і має на це право, зважаючи на академічну свободу ЗВО, що закріплена у Законі освіти «Про вищу освіту». Також обґрунтування щодо неможливості реалізації дуальної форми навчання за цією ОПП наведено вище.

Крім того, ЕГ не звернула достатньої уваги на ***успішні та позитивні практики***, що реалізуються під час освітньої діяльності за ОПП, що акредитується.

Зокрема, щодо індивідуальної освітньої траєкторії, то студентам пропонується не тільки значний обсяг вибіркових дисциплін, але й на запит студентів та викликів сучасності розробляються вибіркові блоки навчальних дисциплін, які дають змогу здобувачу обрати певний напрям своєї професійної реалізації і поглибити свої знання, уміння і навички у ньому. Важливо зазначити, що ці блоки постійно змінюються і доповнюються, відповідно до сучасних тенденцій ринку праці. Університет першим в Україні започаткував підготовку логопедів, спрямовану на поглиблення фахових компетентностей у

клінічній логопедії. Зокрема, в 2021 році було додано вибірковий блок «Міофункціональна терапія», що є актуальним для підготовки фахівців для роботи в команді з лікарем-ортодонтом. А в 2023 році, відповідно до викликів, які ставить перед нами війна, було розроблено вибірковий блок «Терапія мовлення дорослих», який передбачає підготовку логопедів, які вивчають напрям роботи із дорослими, в тому числі військовими.

Також *цікавою практикою* у 2023 р. є пропозиція здобувачам ОПП пройти освітній курс в Польщі як ще один інструмент формування ІОТ, про що було зазначено на с. 8 у Відомостях про самооцінювання. Наталія Герус, здобувачка заочної форми навчання ОПП, що акредитується, почала навчання у березні 2024 року за програмою освітнього курсу «Інтегрована та інклюзивна освіта (польський досвід) / Edukacja integracyjna i włączająca (polskie doświadczenia)» на базі Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (м. Варшава, Польща) (<http://surl.li/sclsk>).

Нас здивувало, що експертна група у «Загальному аналізі щодо Критерію 2: Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2» не відзначила як *сильну сторону* освітньої програми впровадження вперше в Україні виробничої практики у медичних установах. Хоча про це зазначено експертами у звіті: «*Унікальністю програми є вироб. прак. в мед. закладах* (відгуки здобувачів <http://surl.li/rtkuv>, яка дає змогу майбутнім логопедам опанувати СК мед. спрямування, що є актуальним в умовах військового стану сьогодення» (підкритерій 2.5, стор. 8).

Це *інноваційна практика* підтвердила свою ефективність (відгуки студентів і випускників на сторінках кафедри та соціальних мереж (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/praktyka-kspkio/3266-vidhuky-baz-praktyky.html#vidhuky-zdobuvachiv-2>) і заслуговує на впровадження в інших університетах на аналогічних програмах, тим більше в умовах викликів війни.

Крім того, зауважимо, що програми практик містять *сучасні і інноваційні завдання*. Зокрема, у межах виробничих практик здобувачі удосконалюють навички з:

- оцінювання ООП, проведення нейрологопедичного обстеження (за авторськими методиками Е. Данілавічюте, Н. Лопатинської),
- впровадження нейрологопедичних технологій,
- реалізації програми логопедичного масажу,
- створення власного портфолію для майбутнього працевлаштування,
- написання власного CV та обговорення його із керівництвом бази практики для майбутнього працевлаштування,

- презентації на методичних об'єднаннях/педагогічних радах проведеного експериментального дослідження в межах магістерської роботи тощо.

Все це свідчить про позитивні практики імплементації теоретичної бази, яка була засвоєна на дисциплінах, в практичну діяльність під час практики і формування майбутньої бази для професійної діяльності.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання. Рівень В

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

На ОП відсутні практики визнання неформальної освіти. Але ж відсутність практики визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, під час реалізації цієї ОП, не може бути підставою для зниження оцінки відповідно до Рекомендацій щодо застосування критерію оцінювання якості освітньої програми (затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року).

Експертна група рекомендує: *активізувати практику визнання результатів неформальної освіти здобувачів і сприяти практиці академічної мобільності здобувачів у зарубіжних закладах вищої освіти протягом 2024 н.р.*

Відповідь університету:

Щодо зауваження ЕГ *про відсутність на ОП практики визнання неформальної освіти*, хочемо зазначити, що в Університеті проводиться активна робота з популяризації можливостей визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу», «Порядком перезарахування освітніх компонентів і визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (<https://cutt.ly/NwVwitlO>). До затвердження Порядку перезарахування освітніх компонентів і визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, ці питання регулювалися Положенням про порядок та умови здійснення вибору навчальних дисциплін студентами Університету (пункт 2.1) (<https://tinyurl.com/kubg-select>).

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти активно популяризує такі практики. Так, на сайті кафедри розміщена вся інформація в окремій рубриці «Неформальна освіта» (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi->

[osvity/navchalno-metodychna-robota2/3269-neformalna-osvita.html#neformalna-ta-informalna-osvita-zdobuvachiv](https://osvity.navchalno-metodychna-robota2/3269-neformalna-osvita.html#neformalna-ta-informalna-osvita-zdobuvachiv)), де, зокрема, зазначена інформація щодо переліку освітніх платформ неформальної освіти, процедури та критеріїв визнання результатів курсів неформальної освіти, додані сертифікати здобувачів і викладачів про неформальну освіту тощо.

Крім того, зауважимо, що «Порядок перезарахування освітніх компонентів і визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, в Київському університеті імені Бориса Грінченка» було прийнято у першому семестрі 2023-2024 н.р. Відповідно зарахувань РН неформальної освіти на основі процедури, описаної у цьому Порядку, на момент акредитації не могло бути, адже перший семестр завершився у грудні 2023 року, а другий розпочався 26 лютого 2024 року, при цьому відомості про самооцінювання були завантажені в кабінет гаранта 22 лютого 2024 року.

Натомість зауважимо, що навіть за умови відсутності відповідного положення у ЗВО кафедра протягом декількох років активно працювала у напрямі залучення здобувачів до неформальної освіти та зарахування елементів неформальної освіти як результатів навчання за ООП, що акредитується. Так, за ініціативи зав. кафедри та гаранта ОПП, зважаючи на потребу в організації ефективного навчання в умовах карантину та наявності безкоштовних пропозицій від освітніх платформ, було розглянуто на засіданні кафедри механізм зарахування елементів неформальної освіти (протокол №1 від 20.01.2021 <https://cutt.ly/HOp2vnO>), що дозволяє прозоро оцінювати і перезараховувати результати навчання. Інформацію щодо рекомендованих курсів та детальну процедуру перезарахування отриманих результатів здобувачі можуть отримати в РПНД, ЕНК, від викладачів кафедри, на сторінці випускової кафедри, у соціальній мережі Facebook. Така практика зарахування активно реалізується, про що було зазначено у відомостях про самооцінювання (стор. 11), на сайті кафедри у протоколах засідань кафедри у рубриці «Матеріали засідань кафедри» (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/kspkio-pro-kafedru/materialy-zasidan-kafedry.html>) та в електронних навчальних курсах. Також це зазначає експертна група у своєму звіті на стор. 11, на запит ЕГ була надана до акредитаційного кабінету інформація (протоколи засідань кафедри) щодо зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті (відповідь на запит ЕГ від 11 березня 2024 року, №5.4).

1. Щодо рекомендації ЕГ *«сприяти практиці академічної мобільності здобувачів у зарубіжних закладах вищої освіти протягом 2024 н.р.»*, то хочемо зазначити, що академічна мобільність здобувачів з 2021 року була обмежена низкою об'єктивних чинників: COVIDом та початком війни.

Проте, навіть у цих умовах кафедра та ЗВО здійснювали роботу щодо пошуку можливостей для академічної мобільності і у 2022 р. була виграна програма Еразмус+ з Академією спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Польща) для студентів і викладачів (строк реалізації: 2023, 2024 р.р.).

За домовленістю з Академією спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської на 2023 рік було заплановано академічну мобільність викладачів, а на 2024 рік – академічну мобільність здобувачів.

Під час спільного планування академічної мобільності викладачами кафедри Університету і Академії узгоджувались дисципліни, які можуть бути Perezарховані здобувачам і які спрямовані на формування СК і РН відповідно до змісту ОПП. Тому для нас було принципово важливим, щоб здобувачі вивчали навчальну дисципліну «Нейрологопедія», що є базовою для досягнення мети освітньої програми і вивчається в обох ЗВО у другому семестрі.

На зустріч ЕГ зі здобувачами були запрошені студенти (Ю. Кушнір, Є. Коломієць), які виграли конкурс Програми Еразмус + і знаходяться на академічній мобільності у Варшаві з 19 лютого, що триватиме до 30 червня 2024 року.

Крім того інформацію щодо академічної мобільності здобувачів наведено у відомостях про самооцінювання (стор.11) та у звіті експертів (стор. 11). Також на запит ЕГ до акредитаційного кабінету надано Наказ про академічну мобільність та договори зі здобувачами, у яких чітко зазначено дисципліни, які будуть Perezарховані за результатами навчання у межах академічної мобільності здобувачів у 2024 році.

При обґрунтуванні рівня відповідності Критерію 3 ЕГ констатує, що ОП Спеціальна освіта (Логопедія) у цілому відповідає Критерію 3. Освітня програма, нормативні документи, Положення, правила прийому, які корелюються з особливостями ООП знаходиться у вільному доступі на сайті університету, мають значний рівень узгодженості за всіма підкритеріями. ЗВО чітко дотримується процедур - правила прийому на навчання за ОП є чіткими та зрозумілими, враховують особливості самої ОП, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному сайті Університету (підкритерії 3.1, 3.2); визначені чіткі та зрозумілі правила визнання РН, отриманих в інших закладах освіти, отриманих у неформальній освіті, але заяв від здобувачів щодо зарахування таких результатів не було, що частково узгоджується за підкритеріями 3.3, 3.4 (потребує доопрацювання до кінця 2024 р.). Проте, викладачі практикують у ході

викладання дисциплін зарахування елементів неформальної освіти. Отже, ЕГ встановлено рівень відповідності В щодо критерію 3.

Відповідь університету.

ЕГ при визначенні слабких сторін, недоліків та рекомендацій щодо удосконалення у контексті Критерію 3 зазначає, що *заяв від здобувачів щодо зарахування таких результатів не було, що частково узгоджується за підкритеріями 3.3, 3.4 (потребує доопрацювання до кінця 2024 р.). Проте, викладачі практикують у ході викладання дисциплін зарахування елементів неформальної освіти.*

Таке твердження ЕГ є контраверсійним, оскільки заяв від здобувачів щодо зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, відповідно до «Порядку перезарахування освітніх компонентів і визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, в Київському університеті імені Бориса Грінченка» **не могло бути**, адже Порядок був прийнятий у першому семестрі 2023-2024 навч. року. Проте на кафедрі було запроваджено успішну практику зарахування елементів неформальної освіти (за відсутності загальноуніверситетського документу), яка в умовах дистанційного та змішаного навчання була доволі актуальною, про що свідчать надані за запитом ЕГ протоколи засідань кафедри (відповідь на запит ЕГ від 11 березня 2024 року, №5.4) та сертифікати здобувачів, що оприлюднені на сайті кафедри (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/navchalno-metodychna-robota2/3269-neformalna-osvita.html#neformalna-ta-informalna-osvita-zdobuvachiv>).

Щодо зарахування результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, розгорнуту та вичерпну відповідь надано вище.

Хочемо звернути увагу на **успішну практику** ЗВО, яка не знайшла свого відображення у звіті ЕГ, щодо врахування у правилах прийому та вимогах до вступників особливостей освітньої програми, що сфокусовані на формуванні у здобувачів дискурсивного нейрологопедичного мислення. Вирішення практичного кейсу під час вступного фахового випробування дає змогу перевірити не тільки узагальнені компетентності і результати навчання, що визначені Стандартом вищої освіти для бакалаврського рівня (згідно з вимогами Стандарту вищої освіти для освітнього рівня «магістр», розділ III. Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання), а й перевірити сформованість навичок критичного мислення (навичок

міркування, аналізу фактів і формування власного судження), що є необхідною передумовою для формування дискурсивного нейрологопедичного мислення. Практико-орієнтовані питання сформульовані на основі практичної діяльності викладачів (Н. Бабич, Н. Лопатинська, Е. Данілавічюте, К. Тичина). Приклади практико-орієнтованих питань були надані за запитом ЕГ до кабінету гаранта (відповідь на запит ЕГ від 12 березня 2024 р. № 9).

Також *позитивною практикою* є імплементація міжнародного досвіду щодо врахування вимог до вступників на аналогічні освітні програми: наявність у майбутнього логопеда звукової культури мовлення та вільне володіння рідною мовою тощо. Обґрунтування такої форми фахового випробування розглянуто на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (протокол № 11 від 21.05.2020 р., <https://cutt.ly/KwVY4CXa>). Тому вирішення практико-орієнтованого завдання демонструє не тільки готовність (СК та РН, рівень сформованості критичного мислення) вступника до навчання на ОПП, що акредитується, але й рівень володіння звуковою та загальною культурою мовлення.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою. Рівень В

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Недостатня поінформованість здобувачів щодо змісту, форм навчання та контролю навчальних досягнень за часткової відсутності РНПД на сайті ЗВО. Мало деталізована перевірка і процедура перегляду програм ОК перед їх оприлюдненням. Невелика кількість практичної підготовки на освітніх компонентах, що є практико орієнтовані(обґрунтовані в підкритерії 4.2).

Експертна група рекомендує: *Для кращої поінформованості здобувачів про ОК, їх зміст та форми навчання, контролю збільшити представлення програм на сайті ЗВО. Своєчасно та більш деталізовано проводити процедуру перегляду ОК перед їх оприлюдненням. Збільшення кількості годин практичної підготовки для здобувачів на ОП, що здійснюються в центрі компетенцій.*

Відповідь університету:

1. ЕГ при визначенні слабких сторін зазначила про «*недостатню поінформованість здобувачів щодо змісту, форм навчання та контролю навчальних досягнень за часткової відсутності РНПД на сайті ЗВО*».

За внутрішньою автономією ЗВО на сайті оприлюднюються актуальні для поточного навчального року робочі програми навчальних дисциплін (РПНД)

<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/navchalno-metodychna-robota2/1168-robochi-navchalni-prohramy-i-semestr-2.html#iikurs>).

РПНД попередніх років розміщено в Інституційному репозиторії на сторінці кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (<https://elibrary.kubg.edu.ua/view/divisions/il=5Fspkio/>).

Відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення робочих програм навчальних дисциплін (затверджено рішенням Вченої ради від 24.05.2018 р., протокол № 5, введених в дію наказом від 25.05.2018 р. № 359) пп. 1.11, 1.12, 1.14 робоча програма навчальної дисципліни розробляється на термін дії освітньої програми із обов'язковим щорічним переглядом та перезатвердженням і оприлюднюється на сайті структурного підрозділу. РПНД має свою чітку структуру, до якої входять зміст, форми та контроль навчальних досягнень здобувачів освіти (розділи 2, 3, 5, 6 РПНД відповідно до пп. 2.5, 2.6, 2.8, 2.9 Методичних рекомендацій з розроблення робочих програм навчальних дисциплін).

Так, на сторінці кафедри спеціальної та інклюзивної Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка у розділі Навчально-методична робота, підрозділі Робочі програми навчальних дисциплін розміщено усі РПНД на 2023-2024 н.р. (для здобувачів 2022 року вступу (нова редакція ОПП, 2021 р.) та здобувачів 2023 року вступу (зміни до ОПП, 2023 р.)) <https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/navchalno-metodychna-robota2/1168-robochi-navchalni-prohramy-i-semestr-2.html#iikurs> .

2. ЕГ при визначенні слабких сторін також зазначила про «*мало деталізовану перевірку і процедуру перегляду програм ОК перед їх оприлюдненням*».

Відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення робочих програм навчальних дисциплін (затверджено рішенням Вченої ради від 24.05.2018 р., протокол № 5, введених в дію Наказом від 25.05.2018 р. № 359) пп. 1.7 чітко вказує та деталізує процес розроблення та затвердження РПНД. Так, РПНД розглядається і затверджується на засіданні кафедри, попередньо зміст програми перевіряється завідувачем кафедри і погоджується гарантом освітньої програми, далі перевіряється заступником декана відповідного структурного підрозділу з науково-методичної та навчальної роботи і затверджується проректором з науково-методичної та навчальної роботи.

Крім того, відповідно до пп. 1.12 чітко вказано процедуру перегляду ОК: поточні зміни до РПНД вносяться щорічно до початку навчального року. Затверджена та підписана програма розміщується на сайті відповідного структурного підрозділу для вільного доступу для усіх учасників освітнього процесу.

Хочемо звернути увагу на **позитивну практику**, яка дає змогу удосконалювати щорічно зміст програми відповідно до рекомендацій, наданих студентами після завершення навчання за кожною дисципліною у процесі заповнення гугл-анкети в Електронному навчальному курсі (ЕНК) у цифровому кампусі Університету.

3. ЕГ при визначенні слабких сторін зазначила *«невелику кількість практичної підготовки на освітніх компонентах, що є практико орієнтовані (обгрунтовані в підкритерії 4.2)»*.

Хочемо звернути увагу, що ЕГ у загальному аналізі щодо Критерію 2, у сильних сторонах та позитивних практиках у контексті Критерію 2. зазначила, що «ОП Логопедія ... має практико-орієнтоване спрямування, передбачає можливість планомірного переходу: від аудиторій - до центрів практичної підготовки здобувачів «Логотренажер», «Центр інклюзивної освіти», «Аутизм-Академія» - до баз практик ...», що свідчить про узгодженість цього зауваження із висновком за критерієм 2.

Щодо зауваження ЕГ у п. 4.2 *«результати зустрічі із здобувачами підтвердили, що заняття в центрах компетенцій «Логотренажер» (<http://surl.li/pdeqo>) не відбуваються»* хочемо наголосити на тому, що на кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти функціонує Центр практичної підготовки «Логотренажер», у якому проводяться практичні заняття з дисциплін нейрологопедичного спрямування: ОК6 Нейрологопедія, ОК7 «Нейрологопедичні студії», ОК8 «Техніки логопедичного масажу» (ауд. 322, про що зазначено у табл 1 <https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/2019-05-08-12-24-48/lohopedychnyi-tsentr-lohotrenazher.html#materialno-tekhnichne-zabezpechennia-tsentru>) і Центр «Логотренажер» для індивідуальних логопедичних занять, який функціонує у межах соціального проєкту «З Києвом і для Києва» (кабінет 304). Студенти 1 курсу денної форми навчання переважно є випускниками бакалаврської освітньої програми «Логопедія» Університету Грінченка, тому вони під час навчання на бакалавраті активно долучались до роботи в «Логотренажері» у межах соціального проєкту «З Києвом і для Києва», тому для них назва «Логотренажер» більше асоціюється з роботою з дітьми, а не з аудиторією 322,

яка обладнана також як логопедичний кабінет, але призначена для проведення практичних занять з дисциплін логопедичного циклу для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

Крім того, зауважимо, що студенти 1 курсу розпочинають вивчення дисциплін логопедичного спрямування з 2 семестру з використанням навчально-методичного обладнання та дидактичних матеріалів центру практичної підготовки «Логотренажер» (ауд. 322). Відтак, на момент акредитації студенти ще не розпочали навчання за ОК6-ОК8.

Зважаючи на те, що виїзна експертиза проходила 11-12 березня, на зустрічі зі здобувачами були присутні тільки студенти 1 курсу, які вчаться на цій ОПП лише 1 семестр. Студенти 2 курсу на цей момент стали вже випускниками (випуск відбувся у грудні 2023 р.). Передбачаючи, що студенти першого курсу не зможуть повною мірою відповісти на всі запитання ЕГ щодо реалізації освітньої програми, гарант ОПП наполягла на окремій зустрічі з випускниками, на що голова ЕГ сказала, що ми можемо запросити випускників на відкриту зустріч або резервну зустріч. Нами було прийнято рішення запросити випускників на резервну зустріч. Це питання могло би бути з'ясовано на зустрічі з випускниками, адже їх навчання у 2 і 3 семестрах відбувалось із використання матеріалів Центрів практичної підготовки (ауд. 321, 322). Крім того, у таблиці 1 зазначено яким чином використовується матеріально-технічне забезпечення центру практичної підготовки «Логотренажер» (ауд. 321). Також у розкладі занять, який є у загальному доступі на сайті ЗВО, можна побачити місце проведення занять.

4. Щодо зауваження ЕГ у п. 4.1 *«В робочих програмах навчальних дисциплін, які були представлені на сайті ЗВО не уточнено, які саме методи навчання використовуються на кожній дисципліні»* хочемо зазначити, що нормативним документом ЗВО «Методичні рекомендації з розроблення робочих програм навчальних дисциплін» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_359_25.05.2018.pdf), п. 2 «Структура і зміст робочої програми» не передбачено опис методів навчання у робочій програмі навчальної дисципліни, адже таке рішення Університетом прийнято свідомо, оскільки це дає право викладачу підбирати найбільш доцільні методи для конкретної аудиторії здобувачів з урахуванням формату навчання, мети заняття, запитів і потреб здобувачів тощо у межах академічної свободи викладача.

5. Повний опис методів навчання і викладання представлено у таблиці 3 в кабінеті гаранта, де детально описано методи навчання, що

використовуються кожним викладачем під час проведення лекцій, семінарських і практичних занять, самостійної роботи, а також в умовах змішаного та дистанційного навчання. Також у п. 4.1 зазначено, що *«у вільному доступі відсутні всі описи вибірових блоків запропонованої ОП (<http://surl.li/rmjzz>), що частково зменшує можливість до вільного вибору дисциплін»*. Опис вибірових блоків та вибірових дисциплін є в загальноуніверситетському каталозі вибірових дисциплін, розміщеному у Цифровому кампусі Університету (який був продемонстрований ЕГ під час огляду матеріально-технічної бази ЗВО), де зазначено мету навчальної дисципліни, програмні результати навчання, короткий програмовий зміст, розподіл навантаження між семестрами, форми контролю. Також описи вибірових блоків подано в освітній програмі, у Додатку 1 – Вибіркова частина освітньо-професійної програми.

Більше того, *успішною практикою*, яку вже тривалий час реалізує кафедра, є запрошення здобувачів 2 курсу та випускників на презентацію вибірових освітніх компонентів (<https://cutt.ly/xwG9RHbL>, <https://cutt.ly/awZZzVfv>), під час якої здійснюється ознайомлення з результатами навчання, досягнення яких можливе у процесі опанування вибіровими ОК. Під час презентації вибірових ОК активно використовується як стратегія «Викладач – здобувачу», так і стратегія «Здобувач – здобувачу», що дає змогу першокурсникам почути досвід навчання студентів/випускників і задати питання щодо особливостей опанування певної дисципліни, що їх цікавить. Цей факт зафіксований у звіті ЕГ (підкритерій 2.4, с. 8).

6. Щодо зауваження ЕГ у п. 4.4 *«ОК 9 (<http://surl.li/rmkcs>) РН13, РН14 не відповідають закладам, де здобувачі проходять практику та ніяк не відображається в завданнях, меті цієї практики»*, то, на наш погляд, воно сформульовано некоректно, адже не зрозуміло, про який ОК йде мова. Тому що у новій редакції ОПП «Логопедія» (2021 р.) ОК9 – це «Тренінг із командоутворення та самоактуалізації»; у ОПП зі змінами у 2023 році ОК9 – «Виробнича практика у закладах освіти», а посилання ЕГ дає на «Виробничу практику у медичних закладах».

На наш погляд, це стосується запитання, яке було озвучено ЕГ на одній із відеозустрічей про те, як досягаються РН13, РН14 під час медичної практики. Гарант ОПП надала відповідь, що під час розроблення нової редакції ОПП у 2021 році проектною групою допущено технічну помилку, яка була виправлена під час наступного перегляду програми і внесення змін у 2023 році.

Ця технічна помилка була з'ясована під час розроблення програми практики у серпні 2022 р. для здобувачів 2 курсу (вступ 2021). Тому при наступному перегляді ОПП у матрицю були внесені зміни, які будуть враховані при оновленні робочої програми для здобувачів вступу 2023 році, які проходять практику восени 2024 року (у 3 семестрі). Відтак, на сайті була розміщена актуальна на цей поточний навчальний рік програма, відповідно до матриць ОПП 2021.

Натомість ЕГ не звернула увагу під час аналізу освітньої діяльності з реалізації ОПП за цим підкритерієм на чисельні приклади врахування викладачами кафедри наукових досягнень і сучасних практик та не відзначила у сильних сторонах *унікальну практику* залучення до викладання ОК 5 «Оцінювання особливих освітніх потреб, планування, реалізація та моніторинг ефективності підтримки, консультативний супровід родин» Софі Марі Ганевіч, громадянку Великобританії, міжнародного експерта програми «Підтримка реформ для управління в Україні», яка розробила інструмент оцінювання дітей з обмеженими можливостями для допомоги учасникам команди при написанні цілей та плану дій (представлено у Дод. 1, 2 до Держ. стандарту соціальної послуги денного догляду для дітей з інвалідністю) та використовує ці науково-методичні напрацювання під час навчання здобувачів формулювати довгострокові цілі та короткострокові завдання з розвитку осіб з ООП на основі сучасного міжнародного досвіду.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність. Рівень В

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

ЕГ при визначенні слабких сторін зазначила, що *«були виявлені такі недоліки: недостатня інформованість здобувачів про процедуру оскарження результатів контрольних заходів, врегулювання конфлікту інтересів»*.

Відповідь університету:

Хочемо зауважити, що у «Положенні про організацію освітнього процесу» чітко визначена процедура оскарження результатів контрольних заходів та врегулювання конфлікту інтересів. Зокрема, у п. 9.3.4.3 описано цю процедуру:

«Здобувач вищої освіти, який вважає, що на екзамені викладач оцінив відповідь не об'єктивно, у результаті чого відбулося заниження оцінки, то у день оголошення оцінки здобувач вищої освіти може подати в навчальний відділ апеляцію на ім'я керівника структурного підрозділу (факультету,

інституту, коледжу). У такому випадку за розпорядженням керівника структурного підрозділу або особи, що його заміняє, створюється комісія у складі: екзаменатора, який приймав екзамен, іншого викладача відповідного профілю, завідувача кафедри (голови циклової комісії) та заступника керівника з науково-методичної та навчальної роботи. Розгляд апеляції проводиться з метою визначення об'єктивності виставленої оцінки. Якщо екзамен був письмовий, то розглядається лише письмова робота. Додаткове опитування здобувача вищої освіти не проводиться. Результати екзаменів, проведених з використанням комп'ютерної техніки, мають бути доступні для проведення апеляції в установлені строки. Засідання апеляційної комісії відбувається, як правило, наступного дня після отримання заяви здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка, виставлена комісією, є остаточною і апеляції та перескладанню не підлягає» (с. 40).

З інформацією про оскарження результатів контрольних заходів студентів на початку навчального року здобувачів знайомить завідувач кафедри, заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи, гарант ОПП та викладачі кафедри перед проведенням контрольних заходів.

Ми впевнені, що студенти ознайомлені з процедурою оскарження результатів контрольних заходів. Думаємо, що ця ситуація пов'язана з тим, що здобувачі на момент проведення акредитаційної експертизи мали досвід лише однієї заліково-екзаменаційної сесії, на якій не було академічної заборгованості та конфліктів інтересів, тому ця інформація не була для них релевантною.

У підкритерії 5.4 ЕГ пише, що *«Здобувачі правильно відповіли на питання про відсоток плагіату та унікальність тексту в роботі та не могли точно відповісти на питання щодо процедури перевірки на плагіат перед захистом та її часові рамки. Про те, наводили приклади можливостей перевірки своїх робіт в системі бібліотеки»*.

Це зауваження свідчить про те, що гарант ОПП, наукові керівники, викладач ОК «Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» наголошують на дотриманні академічної доброчесності під час написання магістерської роботи та загалом навчання у ЗВО, адже ЕГ підтвердила у звіті знання студентів *«про відсоток плагіату та унікальність тексту в роботі»*.

Процес написання і захисту магістерської роботи унормований відповідними документами ЗВО та календарно відображений у «Графіку підготовки магістерських робіт здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (вступ 2023)»

<http://surl.li/sdrbr>, з яким здобувачі ознайомлені на початку навчального року, знають місце його розміщення на сайті кафедри, на сторінці Навчально-методична робота, у вкладці «Методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня» (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/navchalno-metodychna-robota2/387-metodychni-rekomendatsii-studentam.html>) та можуть до нього звернутися за потреби.

Відповідно до цього графіку процедура перевірки на плагіат відбуватиметься протягом другого тижня листопада 2024 року. Організаційну, інформаційну та консультативну підтримку здійснює бібліотека ЗВО та координатор підготовки магістерських робіт – Таран О.П., доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти. Тому ця інформація для здобувачів на даний момент є не релевантною. Разом з тим під час викладання ОК «Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» (перший семестр) у змістовому модулі 4 «Базові засади академічного письма» у темі 7 «Академічна культура та доброчесність у процесі здійснення наукового дослідження. Технологія написання наукових робіт» викладач ознайомлює з процедурою перевірки магістерської роботи на унікальність та графіком написання та підготовки роботи до захисту.

ЕГ зазначає, що *«студенти наводили приклади можливостей перевірки своїх робіт в системі бібліотеки»*. Це зайвий раз підтверджує, що студенти ознайомлені з процедурою перевірки наукових робіт на плагіат, адже таку перевірку вони вже проходили на першому (бакалаврському) рівні під час написання курсових робіт і можуть про неї розповісти.

Також хотілось би акцентувати увагу на ***успішній практиці*** НПП кафедри щодо удосконалення критеріїв оцінювання різних форм роботи здобувачів. Для цього кафедра проводить не тільки опитування здобувачів, але й впроваджує європейські практики. Так у серпні 2021 р. після проходження НПП курсу «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів» на основі рекомендацій Американської Ради (<https://cutt.ly/ZUhGoKt>) (протокол № 15 від 31.08.2021 <https://cutt.ly/TOp61pf>) було розроблено критерії оцінювання кожного виду діяльності здобувача для забезпечення прозорості оцінювання і об'єктивності викладачів (критерії оцінювання для доповіді, презентації, розробленого логопедичного заняття, для розробленої схемою/моделі, діагностичного інструментарію, практичної роботи на парі тощо

<https://drive.google.com/file/d/1CVSxxdspOwkBzxpjujvpLs9GPrdwxrU/view>).

Всі критерії оцінювання до кожного виду діяльності відображені в РПНД

(<http://surl.li/rmjzz>), в ЕНК та озвучуються викладачами під час проведення тих чи інших видів діяльності. Вся інформація була відображена у звіті самооцінювання на стор. 15.

Критерій 6. Людські ресурси. Рівень В

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

ЕГ були виявлені такі слабкі сторони: недостатня кількість залучених до освітнього процесу викладачів-випускників з відповідною академічною та/або професійною кваліфікацією; недостатньо прозора процедура добору персоналу.

Експертна група рекомендує: *долучити викладачів-випускників до освітнього процесу на ОП магістерського рівня. - описати в Положенні про конкурсний відбір чіткі терміни перебування на посаді при укладанні контракту на конкурсній основі.*

Відповідь університету:

1. ЕГ у звіті зазначила *недостатню кількість залучених до освітнього процесу викладачів-випускників з відповідною академічною та/або професійною кваліфікацією.*

Хочемо зауважити, що усі науково-педагогічні працівники, задіяні до викладання на ОПП, що акредитується, відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>).

Частка науково-педагогічних працівників, які викладають на ОПП і мають науковий ступінь та/або вчене звання становить 80%, з них: 53% працюють за основним місцем роботи; них: 13% мають науковий ступінь доктора наук (з повною відповідністю наукових спеціальностей 13.00.03 Корекційна педагогіка, 19.00.08 Спеціальна психологія предметному полю спеціальності 016 Спеціальна освіта), що відповідає Ліцензійним умовам для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Відповідно до п. 36 Ліцензійних умов кожний освітній компонент освітньої програми, що акредитується, забезпечений науково-педагогічними працівниками з повною відповідністю їх освітньої та/або професійної кваліфікації. Усі науково-педагогічні працівники, які забезпечують освітній процес за ОПП, мають не менше чотирьох досягнень у професійній діяльності за останні п'ять років, визначених у пункті 38 цих Ліцензійних умов.

До освітнього процесу за основним місцем роботи протягом останніх років залучались випускники Київського університету імені Бориса Грінченка, а саме:

- *Супрун Ганна Володимирівна*, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри, яка викладала ОК «Тренінги із командоутворення та самоактуалізації», наразі навчається у докторантурі Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України <https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/590-suprun-hanna-volodymyrivna.html> ;
- *Овчаренко Марина Сергіївна*, випускниця ОПП «Логопедія» 2018 року, логопед Медичного центру «Універсальна клініка «Оберіг»», Інсультного центру м. Києва (2018-2019 р.р.), аспірантка Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, яка викладала ОК «ІКТ у професійній діяльності» та здійснювала керівництво виробничою практикою у медичних закладах до виходу у декретну відпустку (з 05.07.2023 р. перебуває у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею 3 років) (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/741-mishchenko-maryna-serhiiivna.html>).

До реалізації ОПП залучені випускники кафедри як професіонали-практики, які здійснюють керівництво виробничими практиками як від Університету, так і від бази практики. Зокрема, у складі кафедри працюють наші випускники, які керують практиками від Університету:

- *Косянчук Анна Дмитрівна*, випускниця 2017 р., викладачка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти з 2022 р., з 2015 по 2022 р.р. – логопед закладів дошкільної освіти «Дитина з майбутнім», «БФ «Центр супроводу батьків з дітьми з особливими потребами» (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/878-kosianchuk-anna-dmytrivna.html>);
- *Логвиненко Світлана Олександрівна*, випускниця 2017 р., вчитель-логопед ЗДО комбінованого типу №131 м. Києва, викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти з 2023 р. за сумісництвом (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/950-lohvyenko-svitlana-1.html>);

- Синельник Марія Григорівна, випускниця 2018 р., логопед медичного центру «Добробут», терапевт мови та мовлення клініки «МедБуд», викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти з 2023 р. за сумісництвом (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/945-synelnyk-mariia-hryhorivna.html>);
- Мельник Вероніка Миколаївна, випускниця 2022 р., стажувалась на посаді логопеда у приватній медичній клініці «Центр стимуляції мозку» м. Києва, логопед ЗЗСО №182 м. Києва; аспірантка Київського столичного університету імені Бориса Грінченка; викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти з 2023 р. (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/943-melnyk-veronika-mykolaiivna.html>).

Про цю успішну практику залучення найкращих випускників ОПП, практикуючих логопедів з досвідом роботи у різних установах (А. Косянчук, С. Логвиненко, М. Синельник) зазначено у Відомостях про самооцінювання (с. 18). Також у Відомостях про самооцінювання зазначено, що «Ефективним є залучення до керівництва практиками (ОК 9-11) викладачів, які є випускниками ОПП і практикуючими логопедами: А.Косянчук, С.Логвиненко, М.Овчаренко, М.Синельник» (с. 18).

Серед керівників від баз практики також є випускники ОПП, наприклад: Ірина Іванкевич (ЗДО № 485 м. Києва), О. Бабеша (ЗДО № 323 м. Києва), О. Малієнко (центр «А.KID» м. Києва), І.Білошицька (спеціальна школа для дітей з порушеннями мовлення №7 м. Києва) та ін.

Принагідно хочемо відзначити **ефективну практику**, яку реалізує Університет – це систематичне проведення гостьових лекцій, а саме активне залучення випускників-практиків, що широко висвітлено на сторінці кафедри (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/osvitni-prohramy/druhyi-mahisterskyi-riven/3090-0160001-lohopediia.html#hostovi-lektsii>) й у Відомостях про самооцінювання на стор. 23.

Наприклад:

Ірина Іванкевич, тема гостьової лекції «10 топових ігор в роботі логопеда» (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/podii/3999-hostova-lektsiia-iryny-ivankevych-10-topovykh-ihor-v-roboti-lohopeda-24112023.html>);

Стас Беляк, тема гостьової лекції «Робота в медичній установі» (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-institutu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/podii/3289-hostova-lektsiia-robota-lohopeda-v-medychnii-ustanovi-stasa-biliaka-25-lystopada-2021r.html>).

Також випускники активно залучаються до проведення кафедральних заходів, наприклад: Міжнародного Дня логопеда (<https://fprsso.kubg.edu.ua/informatsiya/podiji/3979-den-fakultetu-psykholohii-sotsialnoi-roboty-ta-spetsialnoi-osvity-fprsoden-15-rokiv-rozvytku.html>, <https://fprsso.kubg.edu.ua/informatsiya/anonsy/eventdetail/130/-/den-fakultetu-psykholohii-sotsialnoi-roboty-ta-spetsialnoi-osvity-fprsoden-15-rokiv-rozvytku.html>).

2. ЕГ у слабких сторонах зазначила *недостатньо прозору процедуру добору персоналу*.

Положення про конкурс на заміщення вакантних посад науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників затверджене Вченою радою Університету (далі – Положення). Зазначене Положення **визначає саме порядок організації й проведення конкурсу** на заміщення вакантних посад науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (пункт 1 Положення).

Відповідно до статті 21 Кодексу законів про працю України контракт є особливою формою трудового договору, в якому **строк його дії**, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення та організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, **можуть встановлюватися угодою сторін**. Сфера застосування контракту визначається законами України.

Порядок укладання контрактів з працівниками, зокрема строків їх дії визначається відповідно до Кодексу законів про працю України, Закону України «Про вищу освіту», Колективного договору та Правил внутрішнього розпорядку Університету.

Так, підпунктом 2.1.4. Колективного договору та підпунктом 2.4. Правил внутрішнього розпорядку Університету передбачено, що роботодавець зобов'язується укласти трудові договори у формі контракту лише у випадках, передбачених законодавством України; **строк контрактів встановлюється за домовленістю сторін, як правило, до 5 років, крім випадків, коли інший строк передбачений законодавством**.

Враховуючи зазначене, вважаємо недоцільним зазначення норм в Положенні, які б передбачали обмеження термінів перебування на посаді

працівника, оскільки це питання врегульоване іншими нормативними документами.

Прикро, що у сильних сторонах ЕГ не відзначила **унікальну практику** залучення до реалізації цієї ОПП Софі Марі Ганевіч (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad/853-hanevich-sofi-mari.html>), громадянку Великобританії, яка отримала фахову освіту зі спеціальної освіти у США, наразі є міжнародним експертом програми «Підтримка реформ для управління в Україні», що дає змогу здобувачам оволодівати сучасними міжнародними підходами до надання освітніх послуг особам з інвалідністю та особливими освітніми потребами. При цьому хочемо зазначити, що Софі Ганевіч оволоділа українською мовою і читає лекції державною мовою України.

Кафедра постійно залучає до викладання на ОПП (за сумісництвом) керівників закладів освіти та Інклюзивно-ресурсних центрів м. Києва. Це здійснюється з метою використання корекційно-розвиткової бази закладу освіти / ІРЦ за основним місцем роботи викладача (керівника закладу) для відпрацювання професійний умінь і навичок, отриманих на лекційних заняттях (директори ІРЦ №2 (Н. Швець), №3 (М. Виговська); ЗДО №9 (Л. Тищенко).

Також надзвичайно **успішною та дієвою** є створена у ЗВО система внутрішнього підвищення кваліфікації, яка спрямована на розвиток дидактичної, дослідницької, цифрової (ІКТ), лідерської компетентностей. Зміст модулів адаптується під потреби НПП залежно від займаної посади (<https://cutt.ly/3wZZYnzE>). Для НПП, які розпочинають викладацьку діяльність у ЗВО, проводяться адаптаційні тренінги, призначається наставник в особі досвідченого НПП відповідно до Положення про адаптацію новопризначених НПП (<https://cutt.ly/mUvteVF>).

Позитивною практикою є щорічне рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних і наукових працівників Університету «Лідер року» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_7/nakaz_850_27.12.2023.pdf), відповідно до яких кафедра спеціальної та інклюзивної освіти (2018, 2020 р.р) ставала Лідером року серед кафедр ЗВО.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси. Рівень А
Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабких сторін та недоліків згідно Критерію 7 не виявлено.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми.
Рівень А

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Робочі програми практики, зокрема Виробничої (в закладах освіти), (ОК10 ОП.1, с.24) містять джерела неактуальної інформації.

Рекомендовано: переглянути програми виробничої практики на відповідність наданої інформації.

Це зауваження було надано також ЕГ у критерії 2, де представлено розгорнуте обґрунтоване пояснення на це зауваження.

Критерій 9. Прозорість та публічність. Рівень В

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

На сайті розміщений тільки проєкт ОПП 2021 року, освітньо-професійна програма 2021 року та зміни до освітньої програми, внесені у 2023 році, що може ускладнювати ознайомлення відповідних заінтересованих сторін (стейкхолдерів) з оновленою ОПП 2023 року.

ЕГ рекомендовано гаранту ОПП до початку наступного навчального року оприлюднити оновлену освітню програму 2023 року на сайті ЗВО, а не лише зміни до неї, перед наступним внесенням змін до ОПП завчасно розміщувати її проєкт.

Відповідь університету:

Відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення та оновлення освітніх програм (нова редакція) (затверджено рішенням Вченої ради від 09.06.2021 р., протокол № 5, введено в дію наказом від 09.06.2021 р. № 406,) у розділі 4 «Перегляд та оновлення освітніх програм» описано відповідні процедури. Так, у п. 4.5 зазначено, що внесення змін до освітньої програми в частині уточнення назв, обсягів освітніх компонентів, структурно-логічної схеми навчання, форм контролю, форм атестації тощо відбувається за обґрунтованим поданням робочої групи, погодженим із НМЦ стандартизації

та якості освіти, про внесення змін до розділів II, IV, V опису освітньої програми та навчального плану.

Рішення про затвердження відповідних змін в описі освітньої програми та навчальному плані приймається на засіданнях випускових кафедри (або міжкафедральних засіданнях), вченими радами інститутів/факультетів та Університету. Внесені зміни оформлюються окремим додатком і є невід'ємною складовою освітньої програми. На офіційному веб-сайті Університету розміщується редакція освітньої програми та навчального плану зі змінами (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_406_09.06.21.pdf, с. 19-20).

Відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення та оновлення освітніх програм (нова редакція) на сторінці кафедри спеціальної та інклюзивної освіти оприлюднена ОПП Логопедія (нова редакція, 2021 р.) та зміни до ОПП Логопедія (2023 р.). Крім того, у відкритому доступі на сайті Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти у відкритому доступі оприлюднено проєкт ОПП (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/informatsiya/obhovorennia-osvitnikh-prohram/druhi-mahisterskyi-riven-vyshchoi-osvity.html#osvitno-profesiina-prohrama-lohopediia-spetsialnosti-016-spetsialna-osvita-druhoho-mahisterskoho-rivnia-vyshchoi-osvity>), з яким будь-хто може ознайомитись та надіслати свої пропозиції у відповідній формі. Також на сторінці кафедри оприлюднено результати обговорень змін до ОПП Логопедія упродовж 2023 року з професорсько-викладацьким складом (<http://surl.li/rsoio>), зі стейкхолдерами (<http://surl.li/rrsjg>), випускниками (<http://surl.li/sdutq>) та на засіданні кафедри, де оприлюднений проєкт змін, який не поніс за собою кардинальних змін (не підлягали перегляду програмні компетентності та очікувані результати навчання, ресурсне забезпечення чи інші характеристики програми) та розроблення проєкту нової освітньо-професійної програми. Зміни стосувалися частини I, II, IV і V, а саме в сегментах 4 – Придатність випускників до працевлаштування, 2.1, 2.2 «Структурно-логічна схема» та відповідних матрицях (IV «Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми»; V «Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам освітньої програми») та додатку) (<http://surl.li/sduuw>), що відповідає п. 4.5 Методичних рекомендацій з розроблення та оновлення освітніх програм (нова редакція).

Вважаємо рекомендацію та зауваження не доцільним та не обґрунтованим, оскільки вся процедура внесення змін оприлюднена на сторінці кафедри спеціальної та інклюзивної освіти з подальшим

оприлюдненим затвердженим варіантом змін 2023 року до ОПП Логопедія (нова редакція) 2021 року.

В обґрунтуванні рівня відповідності Критерію 9 ЕГ пише: *Зважаючи на сильні сторони та відсутність суттєвих недоліків, експертною групою встановлено, що освітня програма відповідає вимогам Критерію 9: у ЗВО визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, на офіційному веб-сайті оприлюднено необхідну інформацію про ОП, проте наявність лише змін до освітньої програми, внесених у 2023 році, може ускладнювати ознайомлення відповідних заінтересованих сторін (стейкхолдерів) з оновленою ОП. Виявлені недоліки можуть бути усунуті в короткий термін. Підкритерій 9.1. повністю відповідає вимогам Критерію, підкритерії 9.2., 9.3. - частково і можуть бути виправлені найближчим часом.*

Щодо твердження ЕГ «... проте наявність лише змін до освітньої програми, внесених у 2023 році, що може ускладнювати ознайомлення відповідних заінтересованих сторін (стейкхолдерів) з оновленою ОП», то вважаємо його оціночним судженням, що демонструє суб'єктивну думку експертів.

Разом з тим вважаємо за доцільне наголосити на тому, що Університет і професорсько-викладацький склад не тільки висвітлює загальні важливі моменти організації та впровадження навчання за ОПП, а й має **позитивні та унікальні практики**, зокрема:

- розроблення профілів викладачів кафедри відбувалось спільно із здобувачами вищої освіти, що відображено під час обговорення ОП (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/sklad.html>);
- розміщено витяги з протоколів засідання кафедри, що дозволяє усім учасникам освітнього процесу мати доступ до рішень, які приймаються кафедрою (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/kspkio-pro-kafedru/materialy-zasidan-kafedry.html>);
- максимально детально та розгорнуто висвітлено процес обговорення ОПП, наявні форум та можливість надати зворотній зв'язок усім учасникам освітнього процесу (<https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/osvitni-prohramy/druhyi->

mahisterskyi-riven/3090-0160001-lohopediia.html#obhovorennia-osvitnoi-prohramy-lohopediia);

- щорічно оновлюються та публікуються усі актуальні на поточний навчальний рік робочі навчальні програми, за якими здійснюється навчання за ОПП (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/navchalno-metodychna-robota2/1168-robochi-navchalni-prohramy-i-semestr-2.html#iikurs>); РПНД за попередні роки представлено в Інституційному репозиторії (<https://elibrary.kubg.edu.ua/view/divisions/il=5Fspkio/>);
- розроблено рубрики із інформацією про усі бази практики із усією актуальною інформацією та контактами (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/praktyka-kspkio/3264-bazy-praktyky.html>);
- розроблено розділ про історії успішної професійної самореалізації випускників ОПП (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/pratsevlashtuvannia.html>) у вигляді повідомлень, відеороликів тощо;
- розміщено актуальну інформацію про зміст роботи, матеріально-технічне оснащення та досвід навчання здобувачів вищої освіти у Центрах практичної підготовки за ОПП (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/2019-05-08-12-24-48.html>);
- розміщено актуальну інформацію про наявні опитування усіх учасників освітнього процесу та аналітичні довідки за результатами опитування (<https://fprsso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-spetsialnoi-psykholohii-korektsiinoi-ta-inkliuzyvnoi-osvity/navchalno-metodychna-robota2/3275-opytuvannia.html>);
- регулярне висвітлення актуальних подій не тільки у відповідному розділі веб-сторінки, а й у профілях кафедри соцмереж: Facebook (<https://www.facebook.com/groups/ksioil>, 5,8 тис. учасників); Instagram із різними розділами (https://www.instagram.com/ksio_fprsso?igsh=MW94NWJlbDZhc3Vqcqg%3D%3D&utm_source=qr), YouTube (https://www.youtube.com/channel/UCMSOMaqRAHFn_e3xOAYjtpQ).
Наша сторінка у Facebook декілька років поспіль посідає перші місця серед сторінок Університету, ведеться з 2014 року, що свідчить про постійну, протягом багатьох років відкритість і прозорість.

Хочемо зазначити, що кафедра постійно розвивається і розширює поле діяльності. Так, у воєнний час в колоборації із Ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти (https://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=664) створено спільний телеграм канал «Посміхнись: для дітей і дорослих» (<https://t.me/+qVrgnFkcIYFjNjEy>) для підтримки дітей з ООП та їхніх родин, де працюють здобувач 4 курсу. А саме, в межах виконання практичних завдань практики здобувачі викладають різноманітні матеріали і ресурси для цих дітей і їхніх батьків (дидактичні ігри, руханки, завдання для розвитку різних складових мовлення, вправи для тренування навичок письма і читання тощо).

Крім того, у 2023 році кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти було створено телеграм канал для вступників «Вступ KSIO» (<https://t.me/vstupksio>) з метою забезпечення консультаційної та інформаційної підтримки майбутніх абітурієнтів. У телеграм каналі висвітлюються актуальні питання вступу, особливості роботи логопеда, вступники можуть ознайомитися зі змістом освітньо-професійної програми та отримати консультаційну підтримку під час підготовки до фахового вступного випробування.

Наприкінці хочемо дати відповідь на зауваження, яке наявне у **Резюме, у підсумку слабких сторін програми та рекомендацій з її удосконалення**, але відсутнє у слабких сторонах до жодного критерію та підкритерію. Так, ЕГ зазначає: *Недоречно визначені СК та РН при ЗМ ОПП 2023 (в ОК 9) робочих навчальних програмах дисциплін на сайті закладу вищої освіти, що не співпадає з реальним місцем проходження виробничої практики здобувачів у закладах освіти.*

Дане зауваження є не конкретним і не дає змоги зрозуміти, які саме СК і РН є недоречно визначеними для ОК 9 «Виробнича практика (в закладах освіти)» (<http://surl.li/scjah>), яка передбачає вільний вибір здобувачем бази практики (закладу освіти) відповідно до професійних інтересів та уподобань, зокрема: здобувачі можуть проходити практику у спеціальній школі для дітей з ТПМ / навчально-реабілітаційному центрі / спеціальному закладі дошкільної освіти для дітей з ТПМ / спеціальній групі при ЗДО / класі для дітей з ТПМ в закладах освіти (на вибір здобувача вищої освіти).

Тому даємо відповідь щодо забезпечення змістом програми практики досягнення усіх СК та РН, визначеними матрицею відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми та матрицею забезпечення результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми у змінах до освітньо-професійної програми 2023 р.

ОК 9 забезпечують: РН 2, РН 3, РН 6, РН 8, РН 9, РН 11, РН 12, РН 13, РНУ 15.

ОК 9 забезпечують СК 2-СК 7, СК 9, СКУ 11.

У змісті робочої програми виробничої практики (у закладах освіти), пункті 4 «Структура виробничої (в закладах освіти) практики» представлено завдання практики та визначено на досягнення яких результатів навчання вони спрямовані

(https://fpsrso.kubg.edu.ua/images/2023-2024/KSIO/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8/0860.23_%D0%92%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B0_%D0%B2_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%85_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.docx_2.pdf).

Щодо формування СК під час виконання завдань практики, то хочемо зазначити, що зміст практики забезпечує формування відповідних СК, а саме:

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики логопедичного впливу і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, зокрема, з тяжкими порушеннями мовлення.

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СКУ-11. Здатність до міждисциплінарного комплексного аналізу мозкових механізмів виникнення мовленнєвих і когнітивних дисфункцій у дітей і відновлення мовлення та інших психічних функцій у дорослих з метою

створення нейрологопедичних програм компенсації відповідно до сучасних нейропсихологічних, нейрологопедичних, нейролінгвістичних досліджень.

Виконання завдань виробничої практики (вивчити нейрологопедичний статус однієї особи із порушеннями мовлення та описати її нейрологопедичний профіль, розробити нейрологопедичну програму компенсації мовленнєвих дисфункцій для обстеженої дитини (на період проходження практики), провести індивідуальні логопедичні заняття із обстеженою особою із порушеннями мовлення із використанням нейрологопедичних ігор і вправ, провести підгрупові логопедичні заняття з дітьми із порушеннями мовлення із використанням інноваційних методик і технологій) спрямовано на формування СК11, що сформульована проектною групою при розробленні ОПП та визначає її *унікальність*. Вищезазначені завдання забезпечують формування SKU11 у частині формування «здатності до міждисциплінарного комплексного аналізу мозкових механізмів виникнення мовленнєвих і когнітивних дисфункцій у дітей ... з метою створення нейрологопедичних програм компенсації відповідно до сучасних нейропсихологічних, нейрологопедичних, нейролінгвістичних досліджень» (ОПП, с. 8).

Щодо формування «здатності до міждисциплінарного комплексного аналізу мозкових механізмів відновлення мовлення та інших психічних функцій у дорослих з метою створення нейрологопедичних програм компенсації відповідно до сучасних нейропсихологічних, нейрологопедичних, нейролінгвістичних досліджень (ОПП, с. 8), то це реалізується під час виробничої практики (у медичних закладах) та низки ОК, зокрема: ОК 6 Нейрологопедія, ОК 7 Нейрологопедичні студії, ОК 8 Техніки логопедичного масажу.

До того ж хочемо зауважити, що досягнення РН забезпечується декількома ОК, що представлено у матриці забезпечення результатів навчання відповідними компонентами ОПП.